

FRAGMENT UIT DE LEZING 'DE GESCHIEDENIS VAN BUSSUM'

Het ontstaan van Bussum

Bussum heeft voor zijn bestaan moeten vechten. Het was een gehucht, dat in 1306 in een akte 'Bussen' werd genoemd en dat toen op de plek lag van het huidige landgoed 'Oud-Bussum'.

Net als de andere Gooise dorpen lag het op de stuwwal uit de voorlaatste ijstijd. Naarden lag toen nog meer naar het noordoosten, op de plek waar het bij de Hoekse en Kabeljauwse twisten in mei 1350 verwoest werd (en niet lang daarna bij een hevige storm in de Zuiderzee verdween.) De Naarders kregen toestemming de stad op de huidige locatie als een vesting te herbouwen. Dit zullen de bewoners van het nabije Oud-Bussum niet onaangenaam hebben gevonden. Onder de heerschappij van een sterke stad te vallen, had in

onveilige tijden immers zo zijn voordelen.

Onder Huizen

Dit veranderde in 1409. Oud-Bussum kwam toen onder de jurisdictie van Huizen en dat de Huizer vissers geen bescherming boden, bleek in 1481 en 1505, toen Stichtenaren (Utrechters) Naarden en Oud-Bussum overvielen en plunderden. Veel Bussumers vertrokken naar een nieuwe locatie lager op de stuwwal, aan de weg tussen Naarden en Hilversum. Deze vestigingsplek werd aangeduid als Laag Bussum en viel wél onder de jurisdictie van Naarden.

Ambachten

Deze Bussumers konden nu bij gevaar schuilen in de vesting, maar dat was wel zo'n beetje het enige

■ Kaart van Goert die Greef uit 1524. Het noorden ligt links, Bussum is al aangegeven met een kapel en curieus is dat de weg door Bussum niet naar Hilversum gaat. (Archief Gooi en Vechtstreek).

voordeel van hun verhuizing, want ze mochten in hun dorp geen winkels vestigen of ambachten uitoefenen. Keizer Karel V had de Naarders in 1531 namelijk een octrooi verleend, dat inhield dat ambachten in het gebied van Naarden alleen in de stad mochten worden uitgeoefend. Wie zich hier niet aan hield, verloor al het gereedschap en het gemaakte werk en kreeg bovendien een boete van 25 gulden (dat zou nu ruim 1000 euro zijn).

Alleen twee herbergen werden toegestaan en een kapel waarin een kapelaan uit Naarden soms kwam preken en dopen. Die Vituskapel wordt al in 1521 vermeld in een oorkonde van Karel V. De Bussumers konden in Naarden aan de slag als wolspinner en na 1673, toen de afzanding rond Naarden begon, ook als zandschepper. Hun mogelijkheden tot het bedrijven van akkerbouw en veeteelt waren beperkt. Veel grond in Laag Bussum was eigendom van Naarders. In 1708 waren er 40 Bussumers gerechtigd gebruik te maken van de meenten. Voornamelijk waren dit arme boeren die een stukje grond bewerkten en wat koetjes op de meent hadden lopen.

Vrijheid

Geen wonder dat de leus 'Liberté, Égalité & Fraternité' (Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap) van de

■ Tekening van Claes Jansz Visscher uit 1600. De Brink en (ver) op de achtergrond Naarden.

Franse Revolutie de Bussumers als muziek in de oren klonk! Zodra de Fransen in Nederland in 1796 aan de macht kwamen, zagen de Bussumers hun kans schoon: zij bepleitten bij de machthebbers de onafhankelijkheid van Bussum en kregen – ondanks fel verzet van Naarden – uiteindelijk toen de Fransen vertrokken waren hun zin: koning Willem 1 verklaarde Bussum per 1 januari 1817 onafhankelijk.

Flinke fouten

Vanaf 1817 moesten de Bussumers hun eigen boontjes doppen en dat dat aanvankelijk lastig was, bleek al snel. In 1817 was bepaald dat Bussum al het land van Naarden ten zuiden en ten westen van Bus-

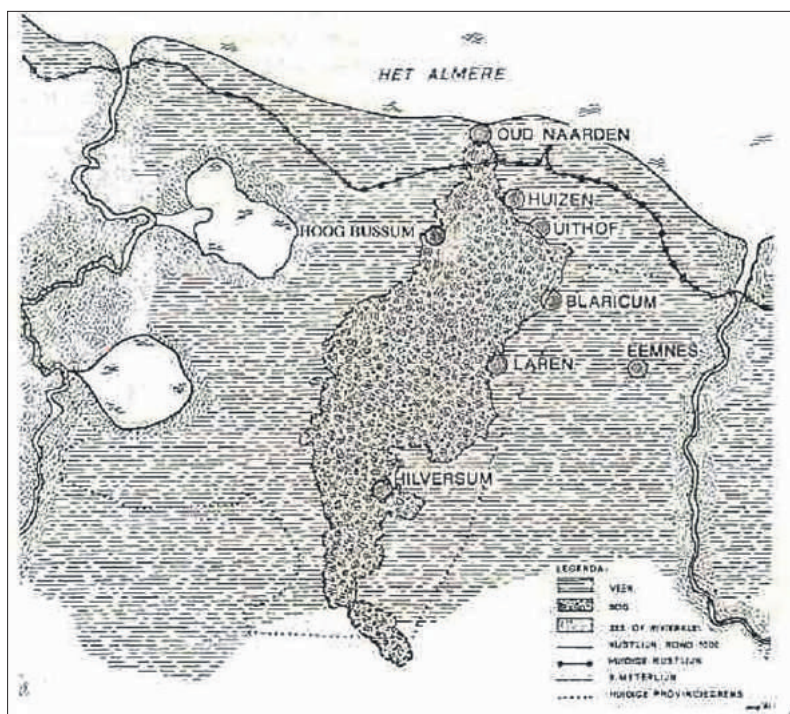
sum kreeg. Toen de landmeter in 1824 aan de slag ging om de grenzen vast te leggen, werden er flinke fouten gemaakt. De meent ten westen van Bussum was Naardens grondgebied maar het gebruiksrecht was door de erfgooiersvereniging Stad en Landen aan Hilversum toegewezen. Het gebied werd daarom in de negentiende eeuw de Hilversumse Weide genoemd, waardoor de landmeter ervan uitging dat het Hilversums gebied was. De Bussumers wisten ook niet dat de grond van Naarden was en gingen daarom akkoord met de toewijzing van de Hilversumse Meent aan Hilversum. Hetzelfde gebeurde in het zuiden. De heide hoorde ooit tot aan het Sint Janskerkhof in Laren

bij Naarden, maar ook hiervan werd het grootste deel aan Hilversum toegeschreven, zonder dat de Bussumers protesteerden.

Bronnen: J. Out, Die van Lage Bussum (1976) en Rapport provinciale commissie ter bestudering van de gemeentelijke indeling in Noord-Holland deel 2, Haarlem 1951

Eric Bor

Op dinsdag 4 oktober aanstaande vertel ik het bovenstaande en nog veel meer in de lezing 'De geschiedenis van Bussum' in de remonstrantse kerk aan de Koningslaan. Toegang gratis, aanvang 20.00 u.

■ Oud Naarden, Hoog-Bussum en de overige Gooise dorpen op de stuwwal voor 1350.

UIT DE FOTOCOLLECTIE VAN HET STREEKARCHIEF

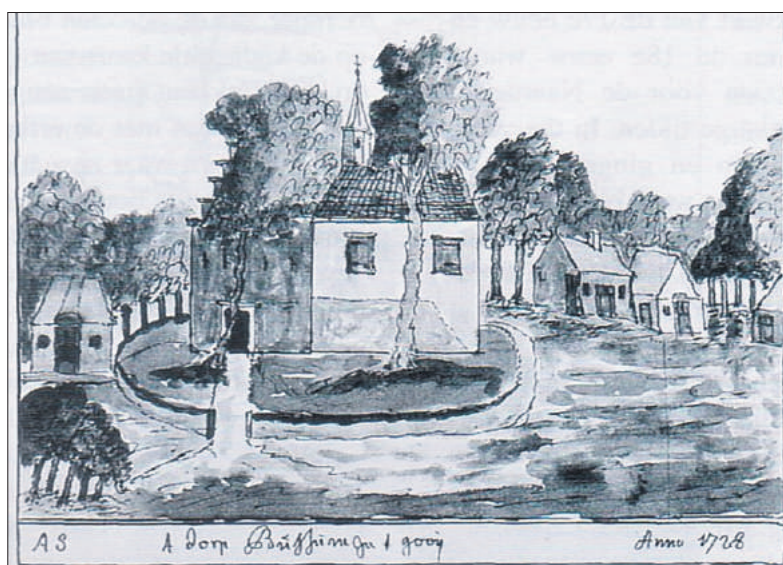
www.gooienvecthistorisch.nl 035 207 09 99 Cattenhagestraat 8, Naarden

Een nieuwe schenking aan het archief!

Onlangs schonken de kleinzonen van de Naardense tuin- en landschapsarchitect Dirk Tersteeg (1876-1942) enige foto's aan het gemeentearchief. Deze foto is rond 1923 door Tersteeg zelf gemaakt vanaf zijn woonhuis aan de Lambertus Hortensiuslaan 1. In de verte zien we de Grote Kerk van Naarden. Langs het huis liep de tramlijn. Links de kwekerij van Ruys. Rechts (over de Bussumervaart) de opgang naar de Galgebrug die de verbinding vormde met de Galgesteeg (nu Godelindeweg).

FOTO: DIRK TERSTEEG (GEMEENTEARCHIEF GOOISE MEREN EN HUIZEN)

■ De Vituskapel, prent van Andries Schoenmaker uit 1728.

■ De grenzen van 1824 (kaart uit 1867).